

OSCAR DÍJ

Az Oscar-díj (hivatalos angol nevén Academy Award) az Egyesült Államok legrangosabb filmművészeti díja, amelyet a Filmművészeti és Filmtudományi Akadémia (AMPAS) ad ki több kategóriában 1929 óta.

A díjakat látványos gála keretében minden év februárjában (általában a hónap utolsó vasárnapján) adják át Hollywoodban – 2002 előtt Los Angelesben (korábban néhányszor New Yorkban is rendeztek gálát). A számos kategória jelöltjei az előző évben bemutatott filmek alkotói közül kerülnek ki, az Akadémia állítja fel a jelöltek listáját, a technikai kategóriákban három, a többi kategóriában öt jelöltet választanak ki, kivétel a Legjobb film kategória, melyben 2010-től 10 jelöltet választanak ki.[1] A jelöltekre az akadémia tagjai szavazhatnak. Az eredményeket rendkívüli titoktartás mellett összesítik és őrzik a díjátadás pillanatáig.

A díjátadás estéjén a meghívott vendégek zene és ováció kíséretében bevonulnak a vörös szőnyegen a Dolby Színházba (2012-ig Kodak Színház). Az estélyen a sztárok híres divattervezők pompás ruhakölteményeit öltik magukra. Az eseményt több száz televíziós csatorna sugározza az egész világon.

Története

Az egyes kategóriák megnevezése időnként változott, de az első díjátadón kettő is volt, amely eltért a későbbiektől: a legjobb film megjelölése Best Picture, Unique and Artistic Production volt (azaz „egyedi és művészi produkció”); az Engineering Effects a technikai díjak előfutára, 1930-ban nem osztottak ilyet (de hangmérnököt igen), 1931-ben pedig bevezették a Scientific and Engineering és a Technical Achievement kategóriákat. Az 1929-es év kategóriái között még szerepelt a Title Writing, azaz a némafilmekben feltűnő feliratok írása. Szintén az első évben különdíjat kapott a legjobb vígjáték és dráma rendezője.

Az első 15 díjátadó ünnepség a Hollywood Roosevelt Hotelben, majd az Ambassador és a Biltmore szállodáknál került megrendezésre. Az érdeklődés növekedésével egyre nagyobb tömeget vonzott a rendezvény, így 1942 után a fokozott látogatottság és a II. világháború használhatatlanná tette a helyszíneket. Az ünnepség ekkor színházakba költözött. 1953. március 19-én közvetítették először a bemutatást, hollywoodi RKO Pantages Színházból. További helyszínváltások következtek, míg végül Los Angeles és New York után 2001-ben a díjátadás visszatért Hollywoodba, a 3400 ülésel rendelkező Kodak Színházba.

Az átadás látványos gála keretében történik, a filmipar legjobbjai több kategóriában kerülhetnek jelölésre, és vehetik át az arany-szobrocskát.

Évekig változott, hogy az Oscar nyerteseinek nevét közzé tegyék-e az átadást megelőzően, vagy sem, míg végül az Akadémia 1941 óta használja a zárt borítékos megoldást.

Az első ünnepségen 15 szobrocskát osztottak ki az 1927 és 1928-as eredményekért. Az első, a legjobb színésznek járó díjat az elismert német tragédiaíró, Emil Jannings kapta.

Az első díjátadás a média jelenléte nélkül zajlott, míg a második évben olyan lelkesedés várta az ünnepséget, hogy egy egyórás élő rádióadás közvetítette az eseményt. Az első televíziós

közvetítés 1953-ban volt, ekkor milliók kísérték figyelemmel az ünnepséget a képernyőkön keresztül Amerikából és Kanadából. 1966-ban már színesben nézhették a televízió-nézők ugyanezt, 1969-re már több mint 200 országban közvetítették a ceremóniát.

A szobor

Az első díjkiosztón még senki sem tudta a szobor nevét. Oscar végső elfogadott alakját George Stanley öntötte agyagba, azután bronzba és tatkarta be 24 karátos arannyal. A szoborból 12 példányt készített. Ötszáz dollárral honorálták a munkáját. 1931-ben született meg a szobor neve. Az anekdota szerint Margaret Herrick, az Amerikai Filmakadémia első könyvtárosa legelső munkanapján körbejárta a házat, és közelről megvizsgálta a kis szobrocskát. Nézegetés közben rájött, hogy a szobor nagyon hasonlít nagybátyjára, a texasi Oscar Pierce-re.

2000-ben a díjátadó előtt eltűntek a szobrok, egy szegény ember találta meg őket a szemétben, három szobor kivételével. Az Oscarokat visszaszolgáltatta az Akadémiának, amit az AMPAS hálából 2 tiszteletjeggyel jutalmazott.

Évente 50 szobrot készítenek 12 ember munkája segítségével. A szobor tömege 3,856 kg, magassága 34,3 cm. Előállítási ára korábban 400 dollár körül járt, de az aranyárak emelkedése miatt 2008-ban már körülbelül 500 dollárra nőtt. A jelentősebb kategóriákban győzteseknek átadott szobrok eszmei értéke viszont természetesen dollár-százazrekben mérhető. Az Amerikai Filmakadémia 1950 óta eleinte kérte, később már előírta, hogy a díjazottak a szobrot nem adhatják el, de a gyűjtők számos ennél régebbi díjat szereztek már meg árverésen.

Magyar Oscar-díjasok és jelöltek

- ♥ Ernest Laszlo (született László Ernő) A bolondok hajója fényképezéséért nyert díjat „fekete-fehér” kategóriában 1965-ben.
- ♥ Jankovics Marcell magyar grafikus, rajzfilmrendező egyik művét, a Sisypheus című magyar rajzfilmét, Oscar-díjra jelölték a „legjobb animációs rövidfilm” kategóriában 1975-ben.
- ♥ Steven Spielberg a Harmadik típusú találkozások című filmjének fényképezéséért Zsigmond Vilmos nyert díjat 1978-ban.
- ♥ A legjobb animációs rövidfilm kategóriájában 1981-ben A Légy című rövidfilm – melyet Rofusz Ferenc rendezett – nyert díjat. Ez volt az első magyar film, mely Oscar-díjat kapott.
- ♥ Szabó István Mephisto című filmje 1982-ben a legjobb külföldi film kategóriájában nyert díjat.
- ♥ Böszörményi Zsuzsa Egyszer volt, hol nem volt című filmje 1991-ben a legjobb külföldi filmnek járó diák-Oscar-díjat (Student Academy Award) nyerte.
- ♥ Nemes Jeles László Saul fia című filmje 2016-ban elnyerte a legjobb idegen nyelvű filmnek járó díjat.
- ♥ Kis Hajni Szép alak című kisjátékfilmjét 2016-ban a „legjobb idegen nyelvű narratív film” kategóriában diák-Oscar-díjra jelölték.

- ♥ Deák Kristóf és Udvardy Anna Mindenki című filmje 2017-ben elnyerte a legjobb élő szereplős rövidfilmnek járó díjat.
- ♥ Freund Ádám Tamás Földiek című kisjátékfilmjét 2017-ben a legjobb narratív film (nemzetközi filmiskolák) kategóriában diák-Oscar-díjra jelölték.
- ♥ Enyedi Ildikó Testről és lélekről című filmjét 2017-ben jelölték a legjobb idegen nyelvű film díjára.
- ♥ Sipos Zsuzsanna Patrice Vermette filmdíszlettervezővel megosztva nyert 2022-ben díjat a látványtervezés kategóriájában a Dűnében végzett munkájáért.
- ♥ Mac Ruth Mark Manginivel, Theo Greenel, Doug Hemphillel, Ron Bartlettel megosztva nyert 2022-ben díjat a legjobb hang kategóriájában a Dűnében végzett munkájáért.
- ♥ Mihalek Zsuzsa James Price és Shona Heath díszlettervezőkkel megosztva nyert 2024-ben díjat látványtervezés kategóriában a Szegény párákban végzett munkájáért.

Speciális díjak

Kategória	Eredeti elnevezés	Alapítva
Életműdíj	Honorary Award	1929
Irving G. Thalberg-émlékdíj	The Irving G. Thalberg Memorial Award	1938
Jean Hersholt Humanitárius Díj	Jean Hersholt Humanitarian Award	1957
Különleges Oscar-díj	Special Achievement Award	1973
Ifjúsági Oscar-díj	Juvenile Award	1935–1961
Diák Oscar-díj	Student Academy Award	1973

Tudományos és technológiai díjak

Gordon E. Sawyer-díj	1982
John A. Bonner Medal of Commendation	1978
Oscar-Nívódíj (I. osztály)	1931
Tudományos és Mérnöki díj (II. osztály)	1931
Oscar Műszaki-díj (III. kategória)	1931